

Handläggare

Lars Burman

Telefon: 08-508 28 922

Till

MHN 2023-04-25, p.13

Luften i Stockholm - Årsrapport 2022

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna årsrapporten för 2022

Sammanfattning

Luftkvaliteten i Stockholm har blivit mycket bättre i och med att utsläppen av luftföroreningar har minskat kraftigt. Strängare utsläppskrav på fordon och industrier, utbyggnad av fjärrvärme, renare bränslen, miljözoner, trängselskatt, dubbdäcksförbud m.m. har bidragit till förbättringen av luftkvaliteten i staden.

I jämförelse med tidigare år var vägtrafiken ganska normal år 2022, även om trafikflöden inte riktigt nådde upp till de nivåer som rådde före pandemin med covid-19. Luftkvaliteten påverkas också av de vädermässiga förutsättningarna för spridning av luftföroreningar. År 2022 var ett ganska normalt meteorologiskt år från luftföroreningssynpunkt, men den torra våren med lite nederbörd gjorde att mycket vägdamm virvlade upp. Detta ledde till förhöjda halter av partiklar (PM2.5 och PM10) i staden under framförallt mars. Under våren förekom även episoder med långväga intransport av förorenad luft till Stockholm, vilket också innebar förhöjda halter av luftföroreningar.

Alla miljökvalitetsnormer enligt luftkvalitetsförordningen (2010:477) klarades år 2022. För att klara det nationella miljökvalitetsmålet ”Frisk luft” till skydd för människors hälsa krävs ytterligare åtgärder för att sänka halterna, framför allt av kvävedioxid, partiklar (PM2.5 och PM10) och ozon.

Kvävedioxid, NO₂

Miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid, NO₂, till skydd för hälsa, enligt luftkvalitetsförordningen (2010:477), klarades vid alla fasta mätstationer i Stockholms stad år 2022. Det är tredje året i rad som miljö kvalitetsnormen för NO₂ klaras vid alla mätstationer i staden. Högst halter uppmättes vid stadens mätstationer på Valhallavägen och Hornsgatan samt vid Trafikverkets mätstation E4/E20 Lilla Essingen.

Miljö kvalitetsmålet ”Frisk Luft” för NO₂, till skydd för hälsa, klarades år 2022 vid mätstationerna på Sveavägen, Folkungagatan, S:t Eriksgatan och E4/E20 Skonertvägen. Målvärdena klarades däremot inte på Hornsgatan, Valhallavägen och E4/E20 Lilla Essingen.

Halterna av kvävedioxid, NO₂, vid mätstationerna i staden har minskat kraftigt under de senaste åren. Minskningen beror främst på att fordonsparken har blivit renare på grund av ökad elektrifiering och minskade dieselandelar för lätta fordon samt genomslag för hårdare utsläppskrav bland tunga fordon.

Partiklar, PM10

Miljö kvalitetsnormen för partiklar, PM10, till skydd för hälsa, enligt luftkvalitetsförordningen (2010:477), klarades vid alla fasta mätstationer i Stockholms stad år 2022. Miljö kvalitetsnormen för PM10 har klarats vid alla mätstationerna i staden sedan år 2015. Högst årsmedelvärde år 2022 uppmättes vid mätstationen på Hornsgatan och vid E4/E20 Lilla Essingen. Flest antal höga dygnsmedelvärden år 2022 uppmättes på Hornsgatan.

Miljö kvalitetsmålet ”Frisk Luft” för PM10, till skydd för hälsa, klarades år 2022 endast vid mätstationen E4/E20 Skonertvägen. Målvärdena klarades inte på Hornsgatan, Sveavägen, Folkungagatan, Sankt Eriksgatan och E4/E20 Lilla Essingen.

PM10 består till största del av vägdamm som bildas när dubbade vinterdäck nöter på vägbanorna. Dubbdäcksanvändningen i staden har minskat, vilket bland annat beror på att dubbdäcksförbud har införts på ett flertal gator. De minskade PM10-halterna under de senaste tio åren beror främst på mindre dubbdäcksanvändning samt stadens åtgärder med städning, dammbindning och tidig sandupptagning på många gator i innerstaden. Även Trafikverket utför dammbindning på statliga vägar.

Kolmonoxid, CO

Miljö kvalitetsnormen för kolmonoxid, CO till skydd för hälsa, enligt luftkvalitetsförordningen (2010:477), klarades vid stadens mätstation på Sveavägen år 2022.

Halterna av kolmonoxid, CO, i staden är generellt sett låga, men på grund av ett årligt evenemang med gamla bilar med dålig avgasrening i augusti har miljö kvalitetsnormen för CO överskridits under många år på Sveavägen. För tredje året i rad klarades emellertid miljö kvalitetsnormen för CO på Sveavägen. För att minska utsläppen av CO från vägtrafiken på Sveavägen har åtgärder satts in i form av utökat samarbete mellan polis och parkeringsvakter, fler farthinder och hastighetssänkning från 50 km/h till 40 km/h och informationsinsatser.

Marknära ozon, O₃

Miljö kvalitetsnormen för marknära ozon, O₃, till skydd för hälsa, enligt luftkvalitetsförordningen (2010:477), klarades år 2022 vid Luftvårdsförbundets mätstation i taknivå på Torkel Knutssonsgatan (urban bakgrund). Även tröskelvärden för larm och information till allmänheten och normvärdet till skydd för växtlighet klarades.

Miljö kvalitetsmålet ”Frisk Luft” för ozon, till skydd för hälsa, klarades inte år 2022 vid Torkel Knutssonsgatan. Målvärdet till skydd för växtlighet klarades.

De senaste tio åren har halterna av ozon i urban bakgrund på Torkel Knutssonsgatan ökat, men årsmedelvärden 2021 och 2022 var lägre än under de föregående åren.

Naturvårdsverkets bedömning vad gäller ozon är att åtgärdsprogram inte är motiverat, och att åtgärder för att minska utsläppen av ozonbildande ämnen ska ske genom internationella program

Övriga luftföroreningar

För övriga luftföroreningar som regleras i luftkvalitetsförordningen (2010:477) följs miljö kvalitetsnormerna i staden. Det gäller halterna av svaveldioxid, SO₂, partiklar, PM_{2.5}, bensen, bens(a)pyren, bly, arsenik, kadmium och nickel.

Rapportering av mätdata

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2019:9) har 2022 års kvalitetssäkrade mätdata samt uppgifter om datakvalitet och metadata skickats in till datavärden SMHI. Inrapporterade mätdata ingår i Sveriges årliga rapportering om luftkvalitetssituationen till EU-kommissionen.

Miljökvalitetsnormerna ska skärpas

I och med ett omfattande vetenskapligt arbete inom Världshälsoorganisationen, WHO, under de senaste åren har det framkommit att luftföroreningar utgör ett större hot mot människors hälsa än vad som tidigare var känt. Till följd av det arbetet kom WHO år 2021 med nya riktvärden till skydd för människors hälsa som är mycket skarpare än tidigare.

EU-kommissionen har arbetat fram ett förslag till nytt luftkvalitetsdirektiv som bland annat tar hänsyn till WHO:s nya riktlinjer för luftkvalitet. Under år 2023 kommer förhandlingar att pågå och beslut från EU kan preliminärt komma under året därefter. Det nya luftkvalitetsdirektivets förslag på gränsvärden innebär skärpta nivåer för bland annat kvävedioxid och partiklar. För Sveriges del ser det ut som att det nya luftkvalitetsdirektivet kommer införlivas i svensk lagstiftning tidigast år 2026. Det innebär att det förmodligen kommer bli en skärpning av miljökvalitetsnormerna som bättre överensstämmer med dagens kunskap om hur luftföroreningar påverkar människors hälsa och då särskilt känsliga grupper. Nya och skarpare normvärden för NO₂ och PM₁₀ innebär att arbetet med åtgärder i Stockholm behöver fortsätta. Ett nytt åtgärdsprogram för NO₂ och PM₁₀ är för närvarande under framtagande av Länsstyrelsen i Stockholm då det fortfarande finns risk för överskridanden av miljökvalitetsnormer (MKN) för kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM₁₀) på det statliga vägnätet i länet samt lokala överskridanden i några av länets kommuner. Åtgärdsprogrammet omfattar Stockholm stad, Södertälje kommun och Trafikverket. Stockholm medverkar i framtagandet av åtgärdsprogrammet genom miljöförvaltningen och trafikkontoret.

Anna Hadenius
Förvaltningschef
Miljöförvaltningen

Malin Täftefur
Avdelningschef
Miljöförvaltningen

Bilagor

1. Luften i Stockholm – Årsrapport 2022